

REMISSYTTRANDE FRÅN BYRÅN MOT DISKRIMINERING I ÖSTERGÖTLAND

Betänkandet SOU 2021:27 Förbud mot rasistiska organisationer

2021-09-06

Dnr Ju2021/01818

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Byrån mot diskriminering i Östergötland (Byrån) är en partipolitisk och religiöst obunden organisation. Byråns primära uppgift är att arbeta för de mänskliga rättigheterna. Det gör vi genom att öka kunskapen kring diskriminering i samhället, ge stöttning och rådgivning samt genom att skapa opinion kring diskriminering och påverka främlingsfientliga, diskriminerande och rasistiska strukturer i samhället.

Sammanfattning

Byrån avstyrker regeringens förslag om förbud mot rasistiska organisationer. Vi anser att betänkandet inte bör införas eftersom det inskränker centrala delar i Regeringsformen (1974:152). Det är även en risk att betänkandet medför kontraproduktiva effekter på grund av dess missledande terminologi genom att införa en snävare legal definition av rasism än vad som framgår av gällande rätt. Byrån betonar också att betänkandet är ineffektivt och att det är bättre att fokusera på den befintliga lagstiftningen som rör rasism såsom hets mot folkgrupp, olaga diskriminering, och andra hatbrott. Utöver dessa lagstiftningar vill Byrån även tillägga att en betydande del av det främjande och förebyggande arbetet avseende rasism, inom många samhällsområden, bäst sker genom diskrimineringslagstiftningen, varför mer resurser bör tilldelas till befintliga aktörer som bedriver verksamhet inom detta område så att de får bättre förutsättningar att nå ut till och utbilda exempelvis huvudmän för grundskolor eller arbetsgivare.

Bryter mot proportionalitetsprincipen

Byrån avråder att betänkandet blir gällande rätt på grund av att det för det första inskränker på människors rätt till förenings-, mötes- och demonstrationsfrihet. Dessa opinionsfriheter är dock

inte absoluta, men kan endast begränsas för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 21 § RF). Begränsningen måste även vara proportionerlig för ändamålet. Förbud och kriminalisering kan inte anses vara en proportionerlig begränsning i det här fallet eftersom andra mindre inskränkande alternativ är möjliga. Opinionsfriheterna är även representerade i Lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Missvisande terminologi

För det andra är terminologin som används i betänkandet mycket missvisande och rent ut sagt felaktig. På grund av bristerna i betänkandets formulering är det troligt att många rasistiska organisationer inte kommer att påverkas alls av en sådan formulering av lagen. Exempelvis är termen 'rasistisk organisation' tvetydig och ett förtydligande kring innebörden skulle behövas. I betänkandets mening beskrivs en rasistisk organisation som 'en sammanslutning av personer som genom brottslighet förföljer en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller ras'. Dock kommer rasistiska organisationer som inte ägnar sig åt just förföljelse inte heller omfattas av förbudet. Om betänkandet blir gällande rätt, blir detta en sannolik bidragande faktor till dess ineffektivitet för att motverka rasism. Genom en sådan formulering faller dessutom många kategorier utanför ramarna för att omfattas av lagen. Exempelvis skyddas varken personer som förföljs på grund av nationellt ursprung eller religiös övertygelse. Byrån anser därför att endast begränsa förslaget till 'etniskt ursprung, hudfärg eller ras är för snävt.

Kontraproduktiva effekter

För det tredje riskerar användandet av sådana begrepp även att skapa en legaldefinition för betydelsen av rasism som kommer bidra till rasism som inte omfattas av denna definition kommer att legitimeras. Sannolikheten att detta sker bedömer vi som stor eftersom många nuvarande rasistiska organisationer inte kommer omfattas av betänkandets definition av rasism, och dessa organisationers rasistiska handlingar kommer att bedömas som lagenliga och i sin tur normaliseras.

Inget skydd på internet

För det fjärde skyddar inte heller det nuvarande betänkandet förekomsten av rasism på internet eftersom förslaget inte motsvarar kriminalisering i yttrande- och tryckfrihetsgrundlagarna. En bredare omfattning av betänkandet hade varit att föredra.

Slutsatser

Som många andra rättighetsorganisationer ser Byrån rasismen som ett mycket reell och mycket allvarligt problem och en självklar människorättskränkning i Sverige. Att enskilda individer och grupper av individer drabbas mycket hårt av dess uttryck är onekligen ett faktum, och att det i förlängningen bidrar till en rad andra samhällsproblem är djupt beklagligt. Faktum är dock att större sociala insatser behövs för att bekämpa rasismen på ett djupare, strukturellt plan, vilket går i linje med Sveriges åtaganden enligt såväl FN-konventionen mot rasdiskriminering och FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Förhoppningsvis i formen av långsiktigt antirasistiska satsningar i framförallt skola, arbetsliv och offentlig förvaltning, men även inom vård och omsorgen, bostadsmarknaden samt övriga näringslivet.

Byrån avstyrker således betänkandets förslag om att kriminalisera aktivt deltagande i vissa rasistiska organisationer.